

THẾ LỮ

THẾ - LỮ tên thật là Nguyễn thứ Lễ, bút hiệu Lê-Ta. Sinh vào tháng 10 năm Đinh-mùi 1907 tại Thái hà ấp, Hà-nội (theo tài liệu văn học của Hoài-Thanh — Hoài-Chân trong Thi-nhân Việt-nam). Nhưng theo Thế-Lữ thì lại cho rằng sinh tại Lạng-son, nơi ông đã ở từ tám bố đến 11 tuổi mới xuống Hải-phòng (tài liệu báo Phong hóa).

Ông học ban Thành-chung, chỉ được ba năm thì bỏ dở, sang học trường Mỹ-thuật, nhưng lại thôi học liền theo đó và bắt đầu bước vào làng văn.

Ông gia nhập Tự lực văn đoàn với nhóm Nhất-Linh, Khái-Hưng, Thạch-Lam, Hoàng-Đạo, Xuân-Diệu và Tú Mỡ Hồ trọng Hiếu.

Ông từng cộng tác với các báo :

- Phong hóa
- Ngày nay
- Tinh hoa

Về thơ, Thế-Lữ chỉ có thi phẩm độc nhất Mấy vần thơ

xuất bản năm 1935, rồi do nhà Đồi Nay Hà-nội tái bản dưới tên *Mây vần thơ* tập mới năm 1941; năm 1962 lại được tái bản kỷ nhì tại Sài-gòn.

Ngoài thơ, ông còn là nhà văn chuyên viết tiểu thuyết đường rừng, trinh thám, quái đản, gồm những tác phẩm sau đây :

Vàng và máu (1934), Bên đường thiên lôi (1936), Mai Hương và Lê Phong (1937), Lê Phong phóng viên (1937), Gói thuốc lá (1940), Gió trắng ngàn (1941), Trại Bò rừng Linh (1941), Ba hồi kinh dị, Con quỷ truyền kiếp, Đồn hèn.

Phê bình về Thế-Lữ, người ta thấy ông Vũ ngọc Phan viết như sau :

« Về thơ, người ta đã thấy rõ cái thi cốt, cái chân tài của Thế-Lữ. Về tiểu thuyết, tuy về loại trinh thám ông chưa thành công, nhưng về những chuyện ghê sợ ông đã tỏ ra một tiểu thuyết gia có biệt tài. »

Sau Hiệp-định Genève, cùng một số văn nghệ sĩ ở lại miền Bắc, ông giữ một vai trò khiêm nhượng trong hoạt động văn nghệ.

KÈ từ khi phong trào thơ mới bột khởi trên mảnh vườn hoa văn học Việt-nam, nhà văn đầu tiên đã khai sinh phong trào này là Phan Khôi với bài thơ phá thề mang tên *Tình già*.

Hưởng ứng trước tiên ta phải kể Lưu Trọng Lư (phái nam), Nguyễn thị Manh-Manh (phái nữ), rồi lần lượt nhiều nhà thơ ra đời, nhưng người đã gây cho nền thơ mới ở lúc giao thời những bước đi vững chắc, đầy tin tưởng bằng những sáng tác vượt bậc lại là Thế-Lữ.

Ở buổi sơ khởi của phong trào, sự ngưỡng mộ của khách yêu thơ mới hẳn là lác đác, bởi lẽ dễ hiểu, từ bao năm qua, những vần điệu, những ý thơ, những khuôn mồm sáo cũ của nền thi ca cổ xưa đã thâm nhiễm, đã khắc sâu

trong tâm tưởng mọi người. Nay đột nhiên có cái gì mới lạ, mới từ hình thức đến nội dung, một cái gì thoát sáo quá bạo dạn gần như liều lĩnh, khiến khách yêu thơ ngỡ ngàng, e ngại trong khi những hình ảnh xưa cũ chưa phai mờ trong tâm não mọi người. Cái khó của người đi tiên phong là ở chỗ đó, phải làm thế nào gây một ấn tượng tốt đẹp cho thơ mới để nó có cơ đứng vững và tồn tại.

— Thế Lữ ?

— Phải, Thế-Lữ đã đặt thơ mới một nền móng vững chãi, ông gây được niềm tin mãnh liệt trong lòng khách yêu thơ, những sáng tác của ông vừa xuất hiện là đã khuấy những tiếng vang sâu rộng; tựa như tia lửa loé sáng lên trong màn đêm; những hồn thơ còn đang mò mẫm, sợ sệt cái táo bạo của thơ mới, bỗng nhiên như bắt được mục tiêu tiến bước. Thi phẩm *Mây vần thơ* là áng văn thật xuất sắc. Chính nó là nhịp cầu cho những người đi sau tin tưởng và mạnh dạn tiến bước về chân trời mới lạ đầy hành diện cho lớp người trẻ.

Với điểm trên, chúng ta không ngạc nhiên khi thấy các nhà biên khảo thi ca như Hoài-Thanh — Hoài-Châm, Vũ ngọc Phan, Phạm văn Diêu đã khen ngợi sự nghiệp của Thế-Lữ một cách nhiệt thành; điều đó thật xứng đáng với công trình của kẻ khai sơn phá thạch.

Từ ngày phong trào thơ mới xuất hiện, thẩm thoát đã hơn ba mươi năm, vậy mà dư âm của những văn thơ Thế-Lữ vẫn còn đồng vọng trong giới yêu thơ, đủ chứng tỏ, cho dù thời gian có trôi đi, công ơn của người đi trước vẫn còn khắc ghi và còn dành nhiều cảm tình tốt đẹp.

Sự kiện trên cho ta một nhận định, Thế-Lữ là thi nhân có chân tài, có những rung cảm thiết tha, những vần điệu êm đềm, lời thơ như mơ như mộng.

Ngày nay, Thế-Lữ cũng như họ Lưu sống bên kia phần đất mẹ, có khác chăng là Lưu trọng Lư còn hoạt động cho văn nghệ miền Bắc, còn Thế-Lữ, kể từ khi bỏ mình trong vai trò khiêm nhượng, tiếng lòng thồn thức

của ông không còn rung động nữa, tiếng thơ của họ Nguyễn vắng bật trên tao đàn.

•

Nói về khuynh hướng thi ca, chúng ta nhận thấy hồn thơ của Thế-Lữ là một tâm hồn phóng khoáng, chịu thích ứng với hoàn cảnh thiên nhiên, mẫu đời bình dị, độ sống đơn giản, không kham. những ràng buộc phiền toái của cái ăn, cái mặc đua đòi theo vật chất xa hoa. Một bộ áo quần lếch thếch bạc màu, một đôi giày trắng mang từ Hạ sang Đông, một chiếc mũ bần đội bốn mùa mưa nắng đã đủ bảo vệ cho chiếc thân của con người nghệ sĩ xuôi ngược từ Bắc chí Nam.

Thi nhân chỉ muốn sống như nhà ẩn dật, không phải vì khinh nhân ngạo thế, mà vì muốn giữ lòng thủy chung tinh khiết với Nàng Thơ, một nguồn vui bất tận của thi nhân, một quyền lực có đủ khả năng trục xuất mọi ưu phiền trong tâm não, giữ được lòng lạnh trước quyến rũ của vật chất, mong đạt được độ tĩnh tâm. Trước cái tình vui hay buồn, tim lòng thi nhân đều rung động theo một nhịp điệu công bằng.

Cái tâm hồn thanh thần tự nhiên của đất trời đang sống yên lành trong thế giới vô tư tự nhiên riêng biệt, ngờ đâu một hôm bị lời « đường mật » cám dỗ :

« Anh dại chi mà lãng phí mất bao ngày ?
 Nghe chúng tôi cứ tới ở đây,
 Có tài trí thì cùng người thi thử,
 Chứ quạnh hiu đời còn đâu là thú ?
 Đến ở đây mà vùng vẫy đua ganh,
 Mua lấy cho mình đôi chút công danh ».

Trước lý luận vững chắc đầy quyến rũ, con người của thiên nhiên đã phải đắn đo ; sau ba ngày nghĩ ngợi, chàng ta quyết định :

« Ồ phải đấy ! » rồi ở ngay Hà-nội,
 Anh ta vừa hoạt động ; vừa mơ màng ;
 Lúng túng như anh Mán học làm sang
 Trong một bộ áo quần rất lịch sự.
 Học đo đạc, học đề, học giữ,
 Học chen vai thích cánh, — học ra đời !

Trước khi ra sống ở chỗ phần hoa đô hội, chàng cũng đã khuyên dỗ Nàng Thơ cùng đi với chàng :

Tôi khuyên Thơ tìm đến nơi thành thị,
 Khuyên chung sống trong cuộc đời mới mẻ.
 Nàng ngại ngùng, nhưng bởi đã quen chiều
 Bạn tình thơ, nên nàng cũng ưng theo.

Nhưng tâm trạng Nàng Thơ lúc bấy giờ thật « đi không đành mà ở cũng không đành ». Ta hãy nghe nàng tâm sự :

Rồi bỗng ngày kia em mới hay
 Tình quân em đã chán nơi đây.
 Chàng đi theo đôi tơ duyên khác.
 — Hỡi mộng lòng ơi ! Ôi bóng mây !

Nay biết cùng ai ngổ nổi niềm ?
 Tình quân không dám ở cùng em,
 Yêu nhau, yêu cả trong gian khổ,
 Chàng hăm vinh hoa mãi miết tìm.

Như nàng Ngọc-nữ ở Thiên-thai,
 Tiếc mãi chồng Lưu vẫn luyến đời,
 Em đứng bên trường ân ái cũ,
 Rồi em than khóc bạn tình ơi !

Sự buồn sầu héo hắt của Nàng Thơ còn lan dần ra cỏ, cây, mây, núi ; cả gió, trăng nữa :

Rồi ánh trăng kia, với gió thổi,
 Với gương hồ lạnh, với ngàn lau,
 Với bao cảnh đẹp vui khi trước
 Ủ rù vì em nặng khối sầu.

Thế rồi họ đề huề ra thành thị, nhưng chẳng bao lâu
Nàng Thơ của chàng tỏ ra chiều không hợp « thủy thổ » :

*Nhưng Nàng Thơ tôi là người cả thẹn,
Không quen tiếng còi ô-tô, chuông xe điện.
Không quen màu xán lạn đất vui chơi
Nên từng phen nàng thơ thần ngậm ngùi.*

Đấy chỉ là Nàng thác có vậy thôi. Đã nói ra đấy rồi
thì cũng nên vạch toạc cho kẻ bàng quan biết luôn một
thẻ cái cảnh « lục đục, xáo xáo » trong « gia đình » thi nhân
đã là nguyên do khiến Nàng Thơ buồn :

*Nhưng nàng tiên ấy hay ghen lắm,
Chỉ muốn ta yêu có một mình
Mê tâm lòng ta thì phóng lãng ;
(Lạ gì cái tuổi của xuân xanh ?)*

Nhưng khi đã bị đắm mình theo sự quyến rũ của bóng
sắc vật chất, chàng có đủ lý lẽ để biện bác cho sự sa ngã
của chàng :

*Song le ta biết làm sao được ?
Vi ở trần gian về lệ kiêu .
Của khách giai nhân thường vẫn bảo :
Yêu thơ đâu phải thực là « Yêu » ?*

Vì thế mới xảy ra chuyện hờn giận :

*Vì thế Nàng Thơ đã mấy phen
Trách ta mê đắm mãi trần duyên ;
Mấy phen ta thấy màu châu lệ
Thăm oán hờn ta dưới mắt đen.*

Áng mây sâu che phủ Nàng Thơ, cảnh đời đang xán
lạn bỗng chìm ngập trong bóng tối. Không kham nổi sự
khắc khoải giày xéo, một ngày kia Nàng Thơ bỏ ra đi, lia
xa cảnh phồn hoa, nơi đã ghi lại trong tâm tư Nàng dấu
vết buồn đau của mỗi tình lạnh nhạt, hững hờ :

*Chẳng bao lâu, người tiên tử, bạn lòng tôi,
Bỏ tôi lại với cảnh đầy gió bụi !
Nàng xa tôi đề lánh xa Hà-nội,
Đề tránh nơi tôi mãi miết đua ganh.*

Mặc dù bấy lâu nay chịu sự lãnh đạm của tình quân,
tuy nhiên sự ra đi của Nàng Thơ cũng gieo vào lòng thi
nhân niềm trống trải, tiếc thương và hối hận. Càng thấm
dần hơn khi người học trò chân ướt chân ráo trên bước
đường vào gió bụi kinh thành, ngày càng va chạm phải
thực tế chua chát, những ganh đua giành giật bì ỏi theo
vật chất. Đây ta hãy nghe thi nhân vạch trần mặt trái của
xã hội :

*Nhưng trong khi phấn đấu đua tranh,
Lòng nhân thế gian ngoan mà lòng tôi ngờ vực.
...
Là cứ tưởng trần gian ai cũng tốt.
Ở đời này quá thực thà là dốt !
Anh ta nào có biết đâu rằng
Có bao nhiêu đức tính cũng không bằng
Chỉ khôn khéo, gian ngoan là đạt tất !*

Như cùng cảm thông nghĩa sống với Nàng Thơ, là cái
xã hội « nhân tạo » này không phải là bến đỗ cho những
tâm hồn yêu chuộng thiên nhiên. Rồi một ngày nọ, người
ta thấy anh chàng nét mặt râu rầu, cầm trên tay « cái vỏ »
loè loẹt của xa hoa lộng lẫy :

*Bỗng hôm nay, râu rầu nét mặt,
Vắt trên tay « bộ quần áo văn minh ».*

Người ta đã ngạc nhiên trước thái độ đột ngột của
thi nhân. Có người lân la hỏi chuyện và được thi nhân
thờ lộ :

*Anh đến bảo tôi rằng : « Cái bước công danh
Thực chẳng có chút nào thi vị cả !
Đừng đón hỏi, đừng dỏ đành tôi nữa,
Đề cho tôi yên sống đời riêng tôi.*

*Cuộc đời lang thang giản dị, nhưng mà vui,
 Riêng cùng với Nàng Thơ làm bầu bạn.
 Cái sung sướng phần hoa tôi đã chán.**

Và người thi nhân của chúng ta còn cho biết thêm nguyên động lực nào thúc đẩy chàng quay về với Nàng Thơ khi nhớ lại mỗi tình đầu cùng Nàng đắm đuối trong hạnh phúc thiên nhiên, ngày tháng qua đã yên vui cảnh nước mây sông núi. Thi nhân phơi trải tâm hồn mình như giải bày tâm sự :

*« Tôi là một kẻ mơ màng,
 Yêu sống trong đời giản dị bình thường.
 Cùng với Nàng Thơ tháng năm ca hát,
 Chúng tôi quên cảnh mịt mù bát ngát
 Cửa non cao, rừng cả ; cảnh đìu hiu
 Chấn động xa sương trắng chập chờn gieo,
 Hay cảnh rờ ràng, bướm tung chim vui hót
 Tôi nâng đàn, nâng cao lời dịu ngọt,
 Trông nước non thanh khiết chốn sơn thôn,
 Gửi tiếng tơ lòng và gửi cả tâm hồn,
 Cho hoa cỏ, cho gió mây, cho ánh sáng,
 Kể vai nhau ở trong trường mộng tưởng,
 Cùng tạo nên riêng một cảnh thiên đường,
 Đầy hương hoa cùng tình ái du dương.**

Chàng tiếp :

*« — Bỗng một hôm, từ phương ngoài xa cách
 Cơn gió phồn hoa thổi qua đời tịch mịch
 Dem tới cho lòng ham muốn tung hoành
 Giữa vịnh hoa lộng lẫy của văn minh.**

Ồ ! Thì ra vì lẽ đó mà thi nhân khẩn gởi ra đi, xa lánh cảnh phồn hoa đô hội, trở lại với Nàng Thơ như một tâm hồn vụng dại quay về với lương tri :

*Rồi bỏ quên bao nỗi giận, buồn qua,
 Anh ta buông bỏ lối chẳng nên thơ
 Và giữ lại chiếc mũ tàng, đôi giày trắng,
 Với chiếc áo đã lợt màu vì sương nắng,
 Anh ta đi, đi tìm chị Ly Tao
 Mà ít lâu không biết trốn nơi nào !*

Nàng Ly Tao ! Phải, chỉ có nàng mới xoa dịu được tâm tư chán chường, cay đắng. Từ ngày chàng theo duyên mới, bỏ lại một thân nàng cô đơn ; nhớ hồi nào sống cùng nhau khăng khít yêu đương như đôi chim trời liền cánh, hoặc những khi êm đềm đứng ngắm hồ xanh núi biếc, tận hưởng cuộc sống thanh nhàn cùng tạo vật. Ôi vui sướng biết bao ! Nhưng tâu ôi ! Chỉ vì cháng một phút mãi mê bà công danh, mồi phú quý, Nàng đã phải đau lòng xa cách.

Đây, ta hãy trông theo một hình bóng thất thểu của thi nhân đi kiếm tìm bạn cũ. Trong phút chốc, đau đớn rã lòng, thi nhân thảng thốt kêu lên buồn thảm :

*Nàng Thơ ơi ! Nàng Thơ ! — Ta buồn lắm
 Dem lại đây ánh hương hoa say đắm,
 Dem lại đây làn sương gió mơ màng,
 Dem lại đây, cùng với điệu du dương
 Những tiếng khúc than hay lời cảm khái
 Đề lòng ta thôi đừng khô héo mãi !
 Đề cho ta khi ngắm nắng, trông hoa.
 Khi đứng bên hồ đón gió đưa qua,
 Ta được thấy ánh lòng ta rung động,
 Ta được thấy hồn thơ ta gợn sóng,
 Thấy miệng cười bạn tiên tử yêu kiều
 Và cùng ai chung giấc mộng cao siêu.*

Những tiếng thở than, kêu gọi của thi nhân chỉ rót vào khoảng không vắng lặng. Mây không buồn lay, gió không buồn thổi, gương hồ phơi mặt nước lạnh lùng như

hòn giỗ thi nhân mãi mê theo cảnh sắc mới lạ nên bỏ chúng bấy lâu. Trước sự thờ ơ lạnh nhạt của thiên nhiên, thi nhân cảm thân mình lơ lảo, hững hờ ; càng thấm đậm thêm niềm tê tái, cô đơn :

Nàng Thơ ơi ! Nàng Thơ ! — Ta buồn lắm !
 Nắng gay gắt trên khóm sen không thắm ;
 Gió thờ ơ không động bóng tàn cây :
 Dưới trời xanh, mây quá trắng không bay ;
 Hồ không sóng phơ mặt gương quá sáng ;
 Thời gian đứng ; sắc hình trơ trên đá,
 Lòng ta không âu yếm, không vui tươi,
 Không nhớ thương, không sôi nổi. — Than ôi !
 Cũng không cả nỗi đắng cay tê tái ;
 Nàng Thơ ơi, tâm hồn ta trống trải.
 Ta đứng đây, lơ lảo, hững hờ trông
 Cảnh vô duyên không gợn tiếng tơ lòng ;
 Ta đứng đây, thẫn thờ mơ bóng bạn,
 Trông giờ khắc lặng mang niềm ngao ngán.
 Ly Tao ơi, nương tử của lòng ta !

Lê chân đi tìm kiếm khắp nơi ; một ngày kia thi nhân bắt gặp..., không phải Nàng Thơ, mà là một bóng hình thực tế hơn, một nàng thôn nữ đang buồn rầu đứng bên bờ hồ, thi nhân mới...

Tôi ngập ngừng đang rón bước lại gần.
 Tôi thân thơ dừng gót đứng tần ngần,
 Và hỏi cô rằng : « Bóng chiều gần lặn
 Mà có sao cô em còn thơ thẩn.
 Nhớ thương ai hay đứng đợi chờ ai ?
 Đề cho sương gieo dầm ướt hai vai ? »

Người thôn nữ đưa bàn tay nồn nà gạt những giọt lệ long lanh trên khoé hạnh với dáng điệu chan chứa cảm tình. và trong vẻ sầu bi, nàng gượng nở một nụ cười không kéo màu tươi say đắm :

Cô ngánh nhìn tôi, ngây thơ, yên lặng,
 Và thông thả đưa bàn tay mềm trắng
 Lên gạt hàng châu lệ long lanh.
 Tôi trông cô lòng chan chứa cảm tình,
 Nhưng e ấp muốn nhắc lời sẵn hỏi.
 Nhưng mắt tôi thay tiếng lòng tôi nói.
 Cô âu sầu gượng hé chút môi cười
 Mà nỗi chua cay chưa làm kém màu tươi.
 Rồi đưa mắt bâng khuâng, rồi theo con đường trắng
 Dẫn về nẻo thị thành xa vắng.

Rồi như được khơi nguồn tâm sự, cô tiếp :

Cô đem nỗi lòng riêng ngỏ cho tôi nghe :
 Ở làng xa, cô là gái thôn quê,
 Một bữa qua đây gặp chàng công tử
 Đón hỏi cô ra chiều niềm nở.
 Giữa cảnh êm đềm hồ nước mênh mang
 Nghe tiếng ai tha thiết diu dàng
 Như gió lướt cành hoa, xúc động niềm ân ái,
 Cô vui thấy trái tim cô tê tái
 Và ngây thơ đón lấy tấm tình yêu.

Như bị ngay tiếng sét ái tình, tâm hồn nàng liền quỵn theo hình bóng tân kỳ của chàng công tử ; nàng bày tỏ :

Cô thường bảo với chàng : « Ngay từ khi gặp gỡ
 Em là gái thôn quê, chàng là người xa lạ,
 Đôi bên nào có quen nhau ?
 Song tấm lòng em, không biết bởi vì đâu,
 Nghe tiếng ai như mây theo gió quỵn
 Đối với ai đã mặn tình lưu luyến. »

Cuộc yêu đương khấn khít ta tưởng đâu bền chặt như đất trời, nào ngờ dần dần, người tình quân...

Đứng bên cô, tay chàng nói, chàng cười,
 Cô vẫn thấy đôi mắt chàng lơ đãng
 Không nhìn cô, chỉ mãi trông mây thoảng...
 Rồi một buổi chiều, cô đi mải dặm đường
 Mang lòng vui tìm đến chỗ người thương
 Hẹn hò đây. — Nhưng đến khi nắng tắt
 Trên cành cao, tiếng một con chim khua
 Đã bơ vơ nhẩn gọi ngày hôm sau,
 Mà bóng tình quân cô tìm chẳng thấy đâu.

Rồi từ đây, người thôn nữ ôm lòng đau khi bị phụ
 tình; nguồn đời như đứt đoạn, nàng tuyệt vọng với chuỗi
 ngày xanh. Chân nân vẫy phủ, u ám tâm hồn. Chiều hôm
 nay nàng đến bên bờ hồ, với ý định mượn dòng nước thăm
 kết liễu một thân bị lỡ làng để đánh dấu, chính nơi đây
 đã đẩy lên mỗi tình đau mà cũng là nơi chôn vùi đời hồng
 nhan khi tình chết :

Rang từ nay trên bờ hồ ân ái
 Không còn đâu cô gái quê chờ đợi.
 Rồi ôm lòng đau, em sẽ gieo mình
 Xuống nước sâu cùng với khối hận tình.

Đứng trước cảnh thương tâm, người thi nhân của ta
 khuyên nhủ :

Tôi sẽ nói : — « Cô em ơi, tuổi trẻ
 Của cô em là đóa hoa thơm diễm lệ
 Mềm cười đón ánh xuân sang,
 Mà bạn tình kia chỉ là khách qua đường,
 Không biết quý, không biết yêu hương sắc,
 Chàng chỉ thoáng rồi vội tìm vui thú khác.
 Nhưng há vì ai hoa để kém màu tươi,
 Há vì ai hoa nở để hương phai ? »

Người thi nhân chúng ta thăm thảo chương trình rồi
 đề nghị :

Tôi có một gian nhà nhỏ ở gần hồ.
 Một lớp thảo trang giữa hoa lá bốn mùa.
 Nơi chim gió đưa thăm, với Nàng Thơ yêu điệu
 Vẫn ngày thảng đi về, duy còn thiếu
 Chút ánh thiêng liêng của sự yêu đương ;
 Nhà tranh tôi còn thiếu trái tim vàng.
 Tôi bèn rủ cô vẽ cùng tôi ở đó
 Và đem hết nỗi ái ân chan chứa
 Dâng cho cô, — đem hết nỗi chân thành
 Đề yêu cô — đề thay kẻ bạc tình.
 Nhưng cô vẫn ầu sầu, khiến tôi e ngại.

Thi nhân e ngại, rồi lo sợ ; chàng gạn hỏi mãi nguyên
 nhân, thì ra cô... :

Muốn diễm trang, muốn quần áo xa hoa.
 Đề cho người tình quần tề bạc, hững hờ
 Biết rằng cô không còn là thôn nữ,
 Không còn đáng quý mến mà chế bỏ nữa.

Rồi cô lại muốn thi nhân gán lên họ cảnh tâm kỳ, và
 đưa ra ý định cùng chàng :

Cô lại muốn tôi ăn mặc âu trang,
 Muốn cùng cô sống trong cảnh rộn ràng.
 Trong gió bụi kiều sa nơi thành thị.

nhưng hoàn cảnh sinh hoạt hiện tại không cho phép :

Song tôi chỉ là một chàng thi sĩ
 Ở lầu tranh, giàu được ít văn thơ.

Vi thế mà :

— Cô thử ơ bên tấm lòng tôi say đắm.

hay :

Ngồi thơ thần bên thềm, lòng bát ngát
 Cô vô tình đem điệu thơ tôi quên hát
 Đề ngụ lời than trách bạn tình xa.

Không thể chịu mãi cảnh tẻ nhạt ; một buổi thu sang, người thi nhân chúng ta đoạn lòng ra thành thị gạ bán giá sản quý báu của tâm hồn để thực hiện lòng mong ước của thôn nữ. Chàng đã chọn một quyết định trái với lòng mình, nhưng vì yêu mà phải dấn dọ tâm tư :

Rồi một buổi thu kia, tạm vắng nhà tranh,
Tôi đành bán văn thơ cho khách thị thành
— Những văn thơ mà bấy lâu tôi yêu quý.
Tôi đã rắp không bao giờ nỡ dề
Cho người đời mua chuộc ; vì anh ơi !
Văn thơ kia tức là tâm hồn tôi.—
Tôi bán đi để mua các đồ tô điểm
Mua y phục tân trang của những trang kiều diễm
Chốn phồn hoa, về tặng người tôi yêu.
Mà tôi đây cũng sẽ bỏ cảnh nghèo
Với non nước nên thơ của Ly Tao Nương-tử.
Tôi đưa cô, sẽ cùng nhau sống giữa .
Cảnh ngựa xe náo nhiệt cô mơ màng.

Trên đường về, chàng hí hửng vui mừng sẽ xây dựng hạnh phúc mới với người yêu ; nhưng khi đến nhà thì cả mộng tình liền tan vỡ :

Nhưng than ôi ! trong nhà tranh vắng ngắt ;
« Con chim xanh kia đã bay đâu mất ! »

Đứng trước một thực tế náo nức, lòng thi nhân sôi sục lên niềm chua xót. Dưới đây là những dòng kêu đau của một linh hồn sa ngã trong tình trường :

Bạn ơi, ở đời này còn có vết thương đau
Nào ghê gớm, khắt khe hơn nữa ?
— Tôi như người đã chết đi quá nửa.
— Anh tính xem trong thừa bình sinh,
Lần đầu tiên, tôi mới biết ái tình
Lần đầu tiên đã mạng nhiều thất vọng.

Dừng chân bên bờ đau thương hiện tại, chàng ôn lại thuở ban đầu người bạn tình trao yêu :

Em ném cho lòng ta đón lấy,
Bông hoa phong kín ý yêu đương.
Hay đâu hoa giấu mầm gai sắc
Sướt cạnh lòng ta mấy vết thương.

Nhớ đến lúc ái tình chớm dậy :

Yêu em từ đó ta phơi phới.
Sống ở trong nguồn thú đắm say,
Nhưng cũng sống trong đau khổ nữa.
Miệng cười trong lúc nhắm chua cay.

Rồi hồ như thất tình lục đục trong con người đồng khởi động : hờn, giận, sầu, thương kéo đến giày vò tâm tư, cào nát cõi lòng ; bao nguồn nghị lực đều tiêu ma ; máu, lệ cũng nương theo sức tàn phá của cơ thể mà trào tuôn. Dưới đây là hình ảnh đau thương ấy :

Lòng ta hũ vỡ tan tành,
Vì hờn, vì giận, vì tình, vì thương,
Vì cay đắng đủ trăm đường !
Than ôi ! ly rượu mơ màng khi xưa,
Ai đem dốc cạn bao giờ ?
Chẳng cùng chi nữa, chẳng chờ hường chung.
Đề ta tình mãi mà trông :
Giữa nơi cát bụi mịt mù dần lan
Từ nơi vết nặng không hàn
Một dòng máu, lẫn bao hàng lệ châu.
Phải chăng đau khổ bấy lâu
Chứa chan nay lúc mạch sâu trào tuôn ?
Không, không Thuốc độc vẫn còn
Mà nguồn nghị lực đương cuộn cuộn ra
Tình nhân hỡi ! Bạn Mê-Hà !

Chàng những tưởng bàn tay mềm dịu của ái tình sẽ
xoa nhẹ tim lòng dề mê như nhung lụa, nào ngờ :

*Tưởng tay nương vuốt, không dề
Bóp thêm cho máu dầm dề lại tuôn.*

Thế là từ đây người thi nhân của chúng ta đành mang
nặng vết thương tình. Vì quá ê chề, đau đớn, chàng mới
tìm đến quyền lực năng Tiên... Nẫu mong nhờ chất đáng
của khói thuốc dề làm tê dại giác quan cho vơi niềm sầu
khổ :

*Khói huyền lên. khói huyền lên...
Mắt say đậu ở ngọn đèn dần lú.
Tưởng bầu mây gió hư vô,
Tưởng vùng trắng lạnh mờ hồ dâu dầy.*

*.
Ưu tư rời bỏ cõi lòng
Hình hài thoát chốc bình bồng phiêu dảo
Dật dờ trí thấp hồn cao
Thoáng qua ngàn cánh, áo đào thiên tiên.*

Có riêng gì khói thuốc đã trợ giúp khuây sầu, thi nhân
còn nghe theo những thú vui tương tự cũng có hiệu năng
mãnh liệt. Như một bệnh nhân mang chứng trầm kha được
người mách thuốc, thi nhân không ngần ngại đến tìm
Nàng...

Trụy lạc

*Rượu ăn ai đắm ngầy vùng chán nản.
Rớt trần đi, rớt nữa, tình nhân ơi !
Ta lắng nghe gió thoảng ở bên tai
Có phải chẳng ? Vẳng réo lời thống khổ ?
Cứ rớt nữa. — Bao giờ mê quá độ
Vỡ tóc em lau cặp mắt dờ say*

*Rồi trông ra bầu khói thuốc mù bay,
Ta chỉ thấy những màu tươi sắc sỡ.
Ồ ! những tâm thân nồn nà nghiêng ngửa !
Những trắng cười khoái lạc, giọng giòn tan !
Những điệu lẳng lơ, khiêu khích, nồng nàn
Những khúc hát lả lơi hay ủy mị !
— Hỡi gái giang hồ ! bạn tình ô uế !
Biết chăng em ? đó là thú mê tơi
Đề cho ta không thiết đến ngày mai
Đời ta nữa. — Ngày mai, là lúc tỉnh.
Cũng như em, tâm hồn ta đã lạnh
Lơ lâu rồi ! từ cái thuở xa xăm.
Mơ ánh sáng chim ca, mà bóng gió âm thầm,
Hay nét hoa tươi hay màu lá rụng
Cũng đủ khiến cho lòng ta rung động.
— Ta ngây thơ như cô gái đương xuân ;
Nhưng đến nay, cô ấy trải phong trần,
Đã dầy dạn, thấy đời thô rõ quá !
Lòng đã tắt không còn tin tưởng nữa,
Thì quên đi ! quên hết dề say sưa,
Đề mê ly trong thú ái ân vờ,
Đề trốn tránh những ngày giờ trống trải ;
Em ơi, ta không dám đề lòng ta nhớ lại.
Vì đôi phen qua những phút điên cuồng,
Mảnh hồn thơ còn thoi thóp giữa đêm suông
Bắt ta tiếc quãng đời trong trắng mãi.*

Nhưng cái tình kỹ nữ phải đâu là nơi ta giao phó tâm
hồn. Thi nhân cũng biết những cánh hoa ấy đã bị nhiều
con ong hút nhụy ; trong những phút bừng mộng chiếu
chắn, người khách tình bỗng sặc ụa lên trong không khí bị
đắm mùi tanh hôi nhục dục :

*Ta vừa đắm trong giấc mơ ghê tởm :
 Vừa buông tay ôm ấp gái giang hồ.
 Dầy xác thịt, dầy tâm hồn còn lợm
 Vị chán chường tràn l้น thú chưa cay.*

Lòng đã ê chề, chán ngán, nhưng nỗi buồn đau cứ đeo đẳng không tha. Ta hãy nghe lời kêu thương khẩn thiết :

*Ta ngồi đó ; mắt van lơn tha thiết
 Thăm kêu xin Buồn Nản tránh xa đi.*

Tuyệt vọng ! Thi nhân gia tăng thêm một độ thú vui thừa :

*Gọi khiêu khích, chúi vào trong mãi miết,
 Để cho lòng tim lại chút dễ mê.*

Nhưng thực tế vẫn là thực tế. Cho dù thi nhân có thả hồn ngụp lặn cuồng mê trong vũng lầy sa ngã, vết thương hồn đâu thể rịt bằng thú vui nhất thời của nhục dục. Rốt cuộc, hồn thê mỗi như ; trong huyết quản, dòng máu uế oải chảy một cách tác trách đủ nuôi sống một thể xác rã rời :

*Nhưng đau đớn ! — Tâm hồn ngao ngán quá
 Thú vui tàn. — Mà giá ngất như băng,
 Trái tim mỗi, không buồn sôi nổi nữa.
 — Ngoài đêm khuya mưa gió vẫn không ngừng :*

Có thể nói, cuộc đời thi nhân đến đây đã quá chán ngán nào nề. Bị vật chất phù hoa quyến rũ phải ly dị Nàng Thơ, rồi bị tình phụ, và bao trò dối trá, gian ngoan đầy dẫy trong xã hội đã đúc kết nên giọng oán hờn :

*Những vai Ganh Ghét, cùng Gian Trá
 Diễn kịch Trần-gian mãi chẳng thôi.*

Kết toán lại dòng đời, trải qua nhiều khổ đau, chua chát mà niềm sâu thương như dòng máu di truyền cuộn cuộn mãi không thôi :

*Quá nửa đời đầu dài nắng sương.
 Các chén chua cay hồ dốc cạn,
 Nhọc lòng ôm nặng nỗi bi thương.*

Đề lấy cạm nghĩa, trong bài *Ác mộng*, thi nhân như cô đọng đường đời của mình qua quan niệm nhân sinh sau đây. Mời bạn đọc tìm hiểu thêm thi sĩ Thế-Lữ :

Ác mộng

Tặng Nguyễn trọng Phấn

*Tôi mơ thấy đang nằm trên vũng máu,
 Chống tay lên nghe tiếng những hồn kêu.
 Khắp bốn phương loè loẹt lửa trời chiều,
 Muôn vật đắm trong một màu đỏ khé.
 Tôi chợt hiểu : hình ảnh đời là thế ;
 Có phải còn vui đẹp lắm đây chăng ?
 Tôi muốn quên đi trong thú mơ màng,
 Và gượng cất tiếng cười che tiếng khóc.
 Nhưng Số Mệnh vẫn ciura vừa lòng độc,
 Nhất định dùng quyền lực hại tôi chơi.
 Bất tôi hết đau khổ lại ngược xuôi,
 Trên hòn đất, than ôi ! Thân kiến muỗi.
 Thất lại rồi buông, tha ra mà đuổi,
 Không sớm cho tạn nát hẳn thân hèn.
 Tôi muốn lịm đi một giấc cầu yên,
 Thì kéo dậy, lay hồn cho mở mắt !
 Trên vực thẳm, một ngón tay khe khẽ.
 Khiến tôi nhìn ra khắp cõi mệnh mông,
 Là chốn nhân gian đang uống máu nồng,
 Nuốt một nửa, còn phun nhau một nửa.*

Sự chôn chặt kiếp đời mình trong một xã hội đầy ganh tị, gian trá, chuộng cái áo khoác bên ngoài, lấy cái nhân tạo

thay thế thiên tạo một cách sống sượng, tâm hồn bị dọa dẫm, thề xác triu nặng đang giãy giụa, lồng thét như cổ vẫy vùng khỏi ngục tù vật chất để trở về hòa hợp với thiên nhiên, Thế-Lữ đã ký thác tâm tư của mình trong bài *Nhớ rừng* (xin xem phần thi tuyển).

Một thời bị lạc lõng trên muôn nẻo chợ đời, kịp khi tan vỡ mộng, thi nhân gặt bỏ quãng đời qua ; như để cứu vãng một thân bị lỡ làng, thi nhân hướng về khoảng trời cao rộng để tìm Chân-lý của Lê-sông. Dưới đây là hình ảnh người bộ hành đơn độc ấy :

*Như một kẻ bộ hành ngơ ngác,
Lạc vào nơi đồng đất hoang vu,
Tôi mang theo một mối hoài u,
Tìm chẳng thấy nhẽ uyên thâm của tạo vật,
Ngừng bước nản tôi trông vời Bi-mật
Trông bầu xanh nét mặt nghiêm trầm.
Trông bốn phương trời nước mịt mù tăm.
Và tôi hỏi : Biet tìm đâu, Chân-lý ?
Cao-thâm hỡi ! Ôi Vô-cùng Vô-đề !
Mây hăng bay, sóng hằng cuốn, gió không ngừng
Nghe thấy chẳng ? Hay ngờ biết cùng chẳng ?
Nổi thao thức một tâm hồn nhỏ bé.*

Nhưng biết ở đâu là Chân-lý, là Vô-cùng, Vô-đề ; một lẽ quá thâm sâu mẫu nhiệm đối với tâm hồn nhỏ bé của thi nhân. Song, cuối cùng, chàng cũng vạch được hướng đi thích hợp, đó là ý muốn cải thiện xã hội, dẹp mọi bất bình, đem lại đời sống Chân-thật, gần với thiên tính của con người. Đây là nguyên động lực đã thúc đẩy thi nhân bùng dậy chí phấn đấu :

*Đang độ nam nhi vui trẻ hoai ;
Sầu tư bi thiết, gác bên tai.
Trái tim chỉ rộn khi căm tức,
Ghét lũ vô nhân, giận nổi đời.*

Và đây là hình ảnh một tâm hồn vừa tìm được Lê-Sống mới ; chàng không ngần ngại tự giới thiệu mình là một chiến sĩ đang tận tụy theo đuổi mục đích cao đẹp :

*Ta là một khách chinh phu,
Dấn bước trên chuyên khắp hải hồ.
Mù lịt bốn bề sương nắng gọi,
Phong trần quen biết mặt âu lo.
Vất vả bao từng, chi sá kẻ ?
Gian lao như lửa rèn tâm chí,
Bấy lâu non nước mãi xông pha,
Chưa phút dừng chân, chưa lúc nghỉ.*

Như ta đã thấy, hình ảnh người chinh phu Thế-Lữ là thoát thân của chàng thi sĩ đa tình, nhiều mộng mơ. Trong những giờ phút đầu, chàng hay quay về bản ngã. Đây :

*Trong khi lật đật rảo sông Mẽ,
Trận gió heo may đuổi nhận về.
Bụi cuốn đường xa, chinh khách mỏi.
Bỗng nghe tiếng hát vắng bên kia.*

Chẳng những nghe mà còn mê say đắm đuối là khác :

*Tiếng hát trong như nước ngọc tuyền,
Êm như hơi gió thoảng cung tiên,
Cao như thông vút buồn như liễu ;
Nước lặng, mây ngừng, ta đứng yên.*

Và còn mềm lòng tê tái nữa :

*Chinh phu trong dạ nhường tê tái,
Quay gót ta buồn trông trở lại,
Đường còn dài, còn phải đi,
Song le tiếng hát bên sông gọi.*

Nhưng cuộc đời chàng từ đây đã gắn liền vào cõi gì cao đẹp. Tiếng ái ân càng tha thiết gọi mời ; người chinh phu mấy phen đã rung động lòng tơ ; ngập ngừng, ... , ... , nhưng rốt cuộc nghĩa vụ chiến thắng tình yêu .

Vì chưng ta cũng biết yêu đương,
Mà cuộc tình duyên gặp giữa đường,
Trong lúc non sông mờ cát bụi
Phải đâu là hội kết uyên ương?

Bởi vì:

Ta đi theo đuổi bước tương lai.

Tất nhiên phải:

Đề lại bên sông kẻ ngậm ngùi.

Nhưng một lời đã nguyện với non sông:

Chỉ nặng bốn phương trời nước rộng.

Thế là phải chịu vương thêm một áng mây buồn:

Từ nay thêm hận nỗi thương ai.

Đề kết luận, từ buổi sơ khai của nền thơ mới, Thế-Lữ không âm ỉ, gào thét, mà chỉ lặng lẽ một cách thiết thực chứng minh triển vọng tươi sáng của thơ mới bằng những sáng tác vượt bậc. Tiếng thơ Thế-Lữ là kết tinh của một tâm hồn phóng khoáng thích tìm vẻ thiên nhiên, một lòng say mê nghệ thuật đến chỗ siêu thoát, một tình lãng mạn chân thành dễ tin yêu nhưng cũng dễ bị phản trắc, một niềm chán lợm cảnh đua chen, gian trá, ganh tị trong tấn kịch đời; nó đã cô đọng thành một khối uất hờn và nảy sinh một ít nhiệt lượng hừng hực như để tìm cách giải thoát tâm tư.

(Ấn bản kỷ niệm, 4-1968)

Chi tuyến

Nhớ rừng

(Lời con Hồ ở vườn Bách-thú)

Gậm một khối căm hờn trong cũi sắt,
Ta nằm dài, trông ngày tháng dần qua.
Khinh lũ người kia ngạo mạn, ngằn ngoà,
Giương mắt bé riều oai linh rừng thẳm,
Nay sa cơ, bị nhục nhằn tù hãm,
Đề làm trò lạ mắt, thứ đồ chơi
Chịu ngang bầy cùng bọn gấu dở hơi,
Với cặp báo chuồng bên vô tư lự.

Ta sống mãi trong tình thương nỗi nhớ
Thuở tung hoành hống hách những ngày xưa.
Nhớ cảnh sơn lâm, bóng cả, cây già,
Với tiếng gió gào ngàn, với giọng nguồn hét núi,
Với khi thét khúc trường ca dữ dội,
Ta bước chân lên, đông dặc, đường hoàng.
Lượn tấm thân như sóng cuộn nhịp nhàng.
Vờn bóng âm thầm, lá gai, cỏ sắc.
Trong hang tối, mất thần khi đã quá.
Là khiến cho mọi vật đều im hơi,
Ta biết ta chúa tể cả muôn loài
Giữa chốn thảo hoa không tên, không tuổi.

Nào đâu những đêm vàng bên bờ suối,
Ta say mồi đứng uống ánh trăng tan?
Đâu những ngày mưa chuyển bốn phương ngàn,
Ta lặng ngắm giang san ta đời mới?
Đâu những bình minh cây xanh nắng gội,
Tiếng chim ca giấc ngủ ta tưng bừng?

Dâu những chiều lênh láng máu sau rừng.
 Ta đợi chết mảnh mặt trời gay gắt,
 Để ta chiếm lấy riêng phần bí mật ?
 — Than ôi ! thời oanh liệt nay còn đâu ?

Nay ta ôm niềm uất hận ngàn thâu,
 Ghét những cảnh không đời nào thay đổi,
 Những cảnh sửa sang, tầm thường, giả dối :
 Hoa chăm, cỏ xén, lối phẳng cây trồng ;
 Giải nước đen giả suối, chẳng thông dòng
 Len dưới nách những mô gò thấp kém ;
 Dăm vừng lá hiền lành không bí hiểm,
 Cũng học đòi bắt chước vẻ hoang vu
 Của chốn ngàn năm cao cả, âm u.

Hỡi oai linh, cảnh nước non hùng vĩ !
 Là nơi giống hùm thiêng ta ngự trị,
 Nơi thánh thang ta vung vẩy ngày xưa,
 Nơi ta không còn được thấy bao giờ
 Có biết chăng trong những ngày ngao ngán,
 Ta đang theo giấc mộng ngàn to lớn
 Để hồn ta phảng phất được gần người,
 — Hỡi cảnh rừng ghê gớm của ta ơi !

(1936)

*

Cây đàn muôn điệu

(Gửi cho Tứ-Lý)

Tôi là người bộ hành phiêu lãng
 Đường trần gian xuôi ngược để vui chơi
 Tìm cảm giác hay trong tiếng khóc, câu cười,
 Trong lúc gran lao, trong giờ sung sướng,

Khi phấn đấu cũng như hồi mơ tưởng.
 Tôi yêu đời cùng với cảnh lầm than,
 Cảnh thương tâm, ghê gớm, hay dịu dàng.
 Cảnh rục rịch, ái ân hay dữ dội.

Anh dù bảo : tình tình tôi thay đổi,
 Không chuyên tâm, không chủ nghĩa : nhưng cần chi ?
 Tôi chỉ là một khách tình si
 Ham vẻ Đẹp có muôn hình, muôn vẻ.
 Mượn lấy bút nàng Ly-Tao tôi vẽ,
 Và mượn cây đàn ngàn phím, tôi ca
 Vẻ đẹp u trầm, đắm đuối, hay ngây thơ,
 Cũng như vẻ Đẹp cao siêu, hùng tráng
 Của non nước, của thi văn, tư tưởng.
 Dâng yêu kiều tha thướt khách giai nhân ;
 Ánh tượng bưng linh hoạt nắng trời xuân ;
 Vẻ sâu muợn âm thầm ngày mưa gió ;
 Cảnh vĩ đại, sóng nghiêng trời, thác ngàn đờ ;
 Nét mong manh, thấp thoáng cánh hoa bay ;
 Cảnh cơ hàn nơi nước đọng bùn lầy ;
 Thú xán lạn mơ hồ trong áo mộng ;
 Chí hăng hái đua ganh đời náo động ;
 Tôi đều yêu, đều kiếm, đều say mê.
 Tôi sẵn lòng đau vì tiếng ai bi,
 Và cảm khái bởi những lời hăng hái.
 Tôi ngời ca với tiếng lòng phấn khởi,
 Tôi thở than cùng thiếu nữ băng khuâng,
 Tôi vẹo vọ theo tiếng sáo lưng chừng,
 Tôi yên ủi với tiếng chuông huyền diệu,

Với Nàng Thơ, tôi có đàn muôn điệu ;
 Với Nàng Thơ, tôi có bút muôn màu ;
 Tôi muốn làm nhà nghệ sĩ nhiệm màu :
 Lấy thanh sắc trần gian làm tài liệu.

*

Mây vẫn ngây thơ

(Tặng Nguyễn Lương Ngọc)

TÔI

Suốt đêm thức để trông ai,
 Ở kia ánh lửa đỏ ngời phương đông.
 Nhớn như cây núi nhuộm hồng,
 Đẹp như cô gái yêu chồng đêm nao ?

CÔ MÀN

Đêm qua trăng khóc trên trời,
 Để cho nước mắt nó rơi trên cành,
 Giọt châu trắng, lá cây xanh,
 Anh kia có biết tâm tình tôi chẳng ?

TÔI

Kìa cô con gái thần thơ,
 Đứng trên đỉnh núi trông chờ ai đây ?
 Cỏ bay cái vẩy cũng bay...
 Trên không con nhận đón mây chập chờn.

CÔ MÀN

Chập chờn con nhận đón mây,
 Cỏ cao đón gió, tôi đây trông chồng
 Lòng tôi anh biết cũng không ?
 Ngày từng bừng cũng lạnh lùng như đêm.

TÔI

Đêm ngày cô những lạnh lùng,
 Bởi chưng cô chưa có chồng, như ai.
 Hỡi cô con gái kia ơi !
 Thôi đừng khóc nữa, kẻo tôi thêm buồn.

CÔ MÀN

Tôi buồn tôi lại buồn thêm,
 Tôi trông mây nước tôi thêm duyên tơ
 Mắt tôi, nước mắt như mưa,
 Tôi không muốn gạt, tôi chờ ai lau.

TÔI

Ai lau nước mắt cô mình ?
 Dưới đây duy có một mình ta thôi.
 Cầm khăn lòng những bồi hồi,
 Lệ ta cũng chữa ai người lau cho.

Thân ta lưu lạc giang hồ,
 Giận đời muốn khuất những trò đảo điên,
 Để lòng theo đám mây huyền,
 Mây đưa ta bước tới miền gió trắng.

Ở đây mây núi, cây rừng,
 Nước non thanh sạch cách chừng phồn hoa.
 Chim dèo nhả gió dèo ca,
 Du hồn như một giấc mơ không cùng.

Giữa nơi bát ngát mịt mùng,
 Tấm lòng thơ cũng nặng lòng ái ân.
 Thân tuy muốn thoát duyên trần,
 Nhưng còn vương mối nợ trần muôn năm.

Đờn lòng ta sắt ta cầm,
 Lại đây hòa điệu, hòa âm; ta cùng.
 Du dương chung khúc mơ màng
 — Mây cao với núi chập trùng kia ơi !

*

Tiếng gọi bên sông

(Lời chính phụ)

Ta là một khách chinh phu,
 Dẫn bước truân chuyên khắp hải hồ.
 Mũ lượt bốn bề sương nắng gội.
 Phong trần quen biết mặt âu lo.

Vất vâ bao từng, chi sá kè ?
 Gian lao như lửa rèn tâm chí,
 Bầy lâu non nước mãi xông pha.
 Chưa phút dừng chân, chưa lúc nghỉ.

Trong thuở sinh bình, đôi mắt ta
 Không hề cho đắm lệ bao giờ ;
 Cười phen thất bại, khinh nguy hiểm,
 Nặng gót vang đường, nhịp khúc ca.

Đang độ nam nhi vui trẻ hoài :
 Sầu tư bi thiết, gác bên tai,
 Trái tim chỉ rộn khi cảm tức,
 Ghét lũ vô nhân, giận nỗi đời.

Trong khi lật đật rêu sông Mê,
 Trăn gió heo may đuổi nhạn về.
 Bụi cuốn đường xa, chính khách mới,
 Bỗng nghe tiếng hát vắng bên kia.

Tiếng hát trong như nước ngọc tuyền,
 Êm như hơi gió thoảng cung tiên,
 Cao như thông vút, buồn như liễu :
 Nước lặng, mây ngừng, ta đứng yên.

Chinh phu trong dạ nhường tề tái,
 Quay gót ta buồn trông trở lại,
 Đường vẫn còn xa, còn phải đi,
 Sông le tiếng hát bên sông gọi :

« Đi đâu vội bấy hơi ai ơi !
 Mà đề cho nhau luống ngậm ngùi ?
 Em trẻ, em son, em lại đẹp.
 Sang đây chung hát khúc ca vui !

* Hỡi khách ! Sang đây với bạn tình.
 Vui đi ! Đời được mấy xuân xanh ?
 Ưu tư chi để sầu mây nước,
 Kia cánh hoa đua rỡ trước cành. »

Tiếng ái ân kia réo rất hoài,
 Mà lời mây nước giục bên tai.
 Đau lòng rút mỗi tơ vương vấn,
 Nước mắt đầu tiên đã chảy rai.

Vì chừng ta cũng biết yêu đương,
 Mà cuộc tình duyên gặp giữa đường,
 Trong lúc non sông mờ cát bụi
 Phải đâu là hội kết duyên ương ?

Âm thầm từ già có thôn nữ,
 Cô đứng bên sông không hát nữa,
 Lòng ta thồn thức còn dè dè
 Nhịp với lòng ai nhường than thở ?

Ấm thăm ta lại bảo cô rằng :
 * Mặt đất mệnh mang biết mấy chừng,
 Em có yêu ta, thì gắng đợi,
 Dem lòng mà gửi lên cung trăng.

Ở chốn đường khơi ta nhớ em.
 Thì lòng ta sẽ hóa ra chim
 Bay lên lưu luyến bên cung nguyệt
 Sẽ ngỏ cho nhau thấu nỗi niềm. »

Ta đi theo đuổi bước tương lai,
 Đề lại bên sông kẻ ngậm ngùi.
 Chỉ nặng bốn phương trời nước rộng,
 Từ nay thêm bận nỗi thương ai.

*

Bên sông đưa khách

Tặng tác giả « Đời Mưa Gió »

Lòng em như nước-trường-giang ấy,
 Sớm tối đưa chàng tới Phúc-châu
 (Lời Kỹ-nữ)

Trời nặng mây mù mấy khóm cây,
 Đứng kia không biết tình hay say,
 Đỗ bờ sông trắng con thuyền bé,
 Cạnh lớp lau già gió lắt lay.

Tôi tiễn đưa anh đến tận thuyền
 Đề dài thêm hạn cuộc tình duyên ;
 Thuyền đi, tôi sẽ rời chân lại.
 Tôi nhớ tình ta, anh vội quên.

Thuyền khách đi rồi tôi vẫn cho
 Lòng tôi theo lái tới phương mô ?
 Bâng khuâng trong cõi sầu vô hạn.
 Không khóc, vì chừng mắt đã khô.

Đâu biết rằng anh cũng chỉ là
 Khách chơi giây lát ghé chơi qua ;
 Rồi thôi náu áo không tình nữa,
 Đề mặc tình ai khổ, ước mơ.

Tôi chỉ là người mơ ước thôi,
 Là người mơ ước hao ! Than ôi !
 Bình minh chói lói đâu đâu ấy,
 Còn chốn lòng riêng u ám hoài.

Mà biết vô duyên vẫn cứ mong,
 Trăm năm ôm mãi mối tình không,
 Trọn đời làm kẻ đưa thuyền khách :
 Thuyền chảy, trơ vơ đứng với sông.

(1937)

*

Tiếng trúc tuyệt vời

Tặng Trường-Bách

Tiếng địch thổi đâu đây,
 Cứ sao mà réo rắt ?
 Lơ lửng cao đưa tận lưng trời xanh ngắt,
 Mây bay... gió quẽn mây bay...
 Tiếng vi vút như khuyến van, như diều dật
 Như hắt hiu cùng hơi gió heo may.

Ánh chiều thu
 Lướt mặt hồ thu,

Sương hồng lam nhẹ lan trên sóng biếc,
 Rặng lau già xao xác tiếng reo khô.
 Như khua động nổi nhớ nhung, thương tiếc
 Trong lòng người đứng bên hồ.

Cô em buồn đứng bên hồ
 Nghiêng tựa mình cây, dáng thần thơ.
 Chừng cô tưởng đến ngày vui sẽ mất,
 Mà sắc đẹp rờ ràng rồi sẽ tắt
 Như bóng chiều dần khuất
 Dưới chân trời.

Cho nên cô nghe tiếng trúc tuyệt vời,
 — Thồn thức với lòng cô thồn thức,
 Man mác với lòng cô man mác —
 Cô đề tâm hồn tê tái, băng khuâng.

Ta muốn nâng
 Lăm khăn hồng lau mát lệ cho ai.
 Vì ta sợ má đào kia phai,
 Cũng như ta đã ca
 Khuyên ngày vui trở lại
 Cùng với ánh quang minh còn mãi.
 — Cho người vui cảnh quên già.

*

Giây phút chạnh lòng

(Tặng tác giả Đoàn-Tuyệt)

Anh đi đường anh, tôi đường tôi,
 Tình nghĩa đôi ta có thể thôi.
 Đã quyết không mong sum họp mãi.
 Bận lòng chi nữa lúc chia phôi ?

« Non nước đang chờ gót lãng du,
 Dâu dây vắng tiếng hát chinh phu,
 Lòng tôi phơi phới quên thương tiếc
 Đưa tiễn anh ra chốn hải hồ.

« Anh đi vui cảnh lạ, đường xa,
 Dem chi bình sinh dài nắng mưa,
 Thân đã hiến cho đời gió bụi,
 Dâu còn lưu duyên chút duyên tơ ?

« Rồi có khi nào ngắm bóng mây
 Chiều thu đưa lạnh gió heo may
 Dừng chân trên bến sông xa vắng,
 Chạnh nhớ tình tôi trong phút giây ;

« Xin anh cứ tưởng bạn anh tuy
 Giam hãm thân trong cảnh nặng nề,
 Vẫn đề hồn theo người lặn dạn ;
 Vẫn hằng trông đếm bước anh đi. »

Lấy câu khẳng khái tiễn đưa nhau,
 Em muốn cho ta chẳng thăm sầu.
 Nhưng chính lòng em còn thồn thức,
 Buồn kia em giấu được ta đâu ?

Em đứng nương mình dưới gốc mai,
 Vin ngành sương đọng, lệ hoa rơi,
 Cười nâng tà áo đưa lên gió,
 Em bảo : hoa kia khúc huyệt người.

Rồi bỗng ngừng vui cùng lặng lẽ,
 Nhìn nhau bình thản lúc ra đi.
 Nhưng trong khoảnh khắc ơ thờ ấy,
 Thấy cả muôn đời hận biệt ly.

Năm năm theo tiếng gọi lên đường,
Tóc lộng tơ bờ gió bốn phương.
Mấy lúc thần thờ trông trở lại,
Đề hồn mơ tới bạn quê hương.

Ta muốn lòng ta cứ lạnh lùng
Các tình duyên cũ thẳng đường trông.
Song le hương khói yêu đương vẫn
Phàng phắt còn vương vấn cạnh lòng.

Hôm nay tạm nghỉ bước gian nan.
Trong lúc gần xa pháo nổ ran,
Rũ áo phong sương trên gác trọ.
Lặng nhìn thiên hạ đón xuân sang.

Ta thấy xuân nồng thấm khắp nơi,
Trên đường rộn rã tiếng đua cời,
Lộng lòng nhớ bạn xuân năm ấy.
Cùng ngắm xuân về trên khóm mai.

Lòng ta tha thiết được tình yêu,
Như cảnh trời xuân luyến nặng chiều,
Mắt lệ đầm trông miền cách biệt,
Phút giây chùng mõi gối phiêu lưu...

Cát bụi tung trời — Đường vất vả
Còn dài — Nhưng hãy tạm dừng chân,
Trông người trong chốn xa xăm ấy
Chẳng biết vui buồn đón gió xuân ?

Lựa tiếng đàn

Gởi cho bạn Mỹ-thuật ở Hà-nội

Trong nhà tranh, một mình tôi than thở,
Với cây đàn, tập giấy. Các anh xa.
Sáng hôm nay, sương biếc tỏa mờ mờ.
Như hương khói được dầu cau, mái rạ :
Ánh hồng tia rắc ngọc châu trên lá,
Trời trong xanh chân trời đỏ hây hây.
Tiếng chim xuân nhí nhảnh ở trong cây.
Cảnh vui thế, sao tôi còn buồn nữa ?

Bởi vì gió ở đây trong trẻo quá :
Tiếng đàn tam réo rất này càng cao,
Bởi vì đây duy có Nàng Ly-Tao.
Với bao nỗi tiếc thương hồi quá vãng,
Vẫn cùng tôi ở chung nhà bầu bạn.
Tôi buồn người âu yếm mỗi bi ai,
Và dễ sầu tư mơn trớn lòng tôi,
Nên cảnh đẹp lại thêm chiều mai mĩa.
Tôi muốn sống cuộc đời thi sĩ, đề
Uống say nồng, nhưng chỉ thấy chua cay,
Tìm mộng vàng trên cảnh lộng trời mây,
Mây thường biến : trời như lòng, tẻ ngắt.
Được lẫn lút mãi trong đời Mỹ-thuật,
Như các anh vui, sướng trẻ trung sao !
Các anh đi len lỏi giữa xóm xao,
Và cười cợt ở trong luồng gió bụi ;
Đập vang gót trên bờ hè Hà-nội,
Rủ nhau xem vẻ đẹp cửa lăm than,
Thấy hình tiên ngay giữa đám trần gian.
Và tôi đỗ lên những màu u ám.
Thôi ! Hãy đề giọng buồn thương ta thán,

Cho chúng tôi là một bọn nhạc công,
 Trăm ngàn năm này mãi sợi tơ lòng,
 Ca những khúc sầu vui, tình thiên hạ.
 Chán nản ư ? Các anh đừng than thở,
 Cứ im đi, rồi bảo cho tôi hay.
 Lựa giọng buồn, tôi sẽ vắn trầm đây,
 Và gọi gió, gọi thông, lên tiếng họa.
 Nỗi buồn sẽ theo mây mờ mịt tỏa,
 Bọn hữu ơi ! Cất tiếng ta cười chung,
 — Đề cho tôi được chút vui cùng.

*

Ý thơ

Bình tĩnh lại, bao nỗi lòng huyên não !
 Vì giờ đây muôn vật lắng trong đêm ;
 Trong gió đứng, thanh âm treo khúc dạo,
 Trong sương khuya, ngưng đọng ánh hương chìm ;
 Hoặc lặng sống trong đài khoan độ nở,
 Cây âm thầm khép lá gượng vôn xao ;
 Nương bóng tối muôn loài sâu nín thở ;
 — Thời gian qua, nghỉ bước trên từng cao.
 Đây là phút bắn khoắn trong ngưng dơi,
 Phút anh linh, huyền diệu của tâm tư
 Ghi dấu vết giữa thảng năm thay đổi
 Đề ngàn sau nối lại với ngàn xưa.
 Ấy là lúc ý thơ rung ánh ngọc,
 Cùng Thi-tiên say giấc khói hương ngà,
 Nhà thi sĩ nâng niu bầu cảm xúc
 Của trời mây đúc lại mấy lời hoa.

*

Lời than thở của nàng mỹ thuật

Em đứng em buồn cạnh khóm lau,
 Khóm lau than trước gió đêm thâu,
 Gió thâu khóc với trăng thâu lạnh.
 Ai biết tình quân em ở đâu ?

Than ôi ! Mới được mấy thu nay,
 Gặp gỡ tình quân giữa cảnh này
 Là chốn em quen cười với gió.
 Với trăng, với nước, với mây bay...

Họa sĩ qua chơi lúc bấy giờ,
 Lòng em phơi phới trí ngây thơ ;
 Em xinh, em đẹp mà không biết,
 Không biết vì em ai ngán ngơ.

Lân la, người khách lạ nên quen,
 Rồi ngón tay tình chấp mỗi duyên.
 Cái thừa ban đầu lưu luyến ấy
 Ngàn năm chưa dễ đã ai quên.

Em thấy chàng yêu mới nhớ ra
 Tên em là Đẹp, bạn em là
 Bao nhiêu cảnh tượng, muôn hình sắc ;
 Ánh sáng, non sông, mây, cỏ, hoa...

Em càng trang điểm càng thêm xinh,
 Và đề màu tươi của Ái-tình
 Điem khắp bầu trời thêm vẽ đẹp,
 Hồ kia thêm biếc, núi thêm xanh,

Hay đâu cơn gió lạ đâu đâu
 Thổi lại cho em những mối sầu :
 Bọn ngọc thừa vẽ, em khoắc khoải,
 Cười, nhưng phảng phất vẫn lo âu.

Rồi bỗng ngày kia em mới hay
 Tình quân em đã chán nơi đây.
 Chàng đi theo đôi tơ duyên khác.
 — Hỡi mộng lòng ơi ! Ôi bóng mây !

Nay biết cùng ai tỏ nỗi niềm ?
 Tình quân không dám ở cùng em,
 Yêu nhau, yêu cả trong gian khổ :
 Chàng hăm vinh hoa mãi miết tìm.

Như nàng Ngọc-nữ ở Thiên-thai,
 Tiếc mãi chàng Lưu văn luyện đời,
 Em đứng bên trường ân ái cũ,
 Rồi em than khóc bạn tình ơi !

Rồi ánh trăng kia, với gió thâu,
 Với gương hồ lạnh, với ngàn lau,
 Với bao cảnh đẹp vui khi trước
 Ủ rũ vì em nặng khối sầu.

*

Tự trào

Thế-Lữ là một chàng kỳ khôi :
 Sống hôm nay không biết có ngày mai,
 Cũng không thiết nhận cảnh đời trước mắt.
 Tính giản dị, lại ưa điều bí mật,
 Trưa mùa hè đi vẽ cảnh đêm trăng,
 Ở Đỗ-sơn thuật chuyện trên rừng.
 Đến khi lên thượng du, có lẽ
 Anh lại nghĩ chuyện vắn vơ dưới bề.
 Người vụng về, yên lặng chẳng ai ưa,
 Có bao nhiêu nét xấu chẳng thêm thừa,

Ăn mặc thì lôi thôi, lổc thock :
 Đến Hà-nội với chiếc quần cộc lổc,
 Với đôi giày vải trắng mang từ hạ sang đông ;
 Chiếc mũ dạ vàng, dùm đó, bần vô song
 Đội mưa nắng suốt từ Nam ra Bắc.
 Đời dị nghị đến thế nào cũng mặc
 Đi giữa đường anh cứ ngược trông trời,
 Và dương dương vui vẻ như người
 Không bao giờ, không đời nào biết khổ.
 Các bạn hữu ái ngại dùm, thường dỗ :
 — « Anh đại chí mà lãng phí mất bao ngày ?
 * Nghe chúng tôi, cứ tới ở đây,
 « Có tài trí thì cùng người thi thố,
 « Chữ quạnh hiu đời còn đâu là thú ?
 * Đến ở đây mà vùng vẫy, đua ganh,
 * Mua lấy cho mình đôi chút công danh ».
 Thế-Lữ nghĩ ba hôm mới nói :
 * Ồ phải đấy ! » Rồi ở ngay Hà-nội,
 Anh ta vừa hoạt động, vừa mơ màng ;
 Lúng túng như anh mèn học làm sang
 Trong một bộ áo quần rất lịch sự.
 Học đo đạc, học đề, học giữ,
 Học chen vai thích cánh, — học ra đời !
 Nhưng chẳng bao giờ bỏ được tính dở hơi :
 Là cứ tưởng trần gian, ai cũng tốt.
 Ở đời này quá thực thà là dốt !
 Anh ta nào có biết đâu rằng
 Có bao nhiêu đức tính cũng không bằng
 Chỉ khôn khéo, gian ngoan là đạt tất !
 Bỗng hôm nay, râu rầu nét mặt,
 Vất bên tay « bộ quần áo văn minh »
 Anh đến bảo tôi rằng : « Cái bước cũn cẩu

* *Thực chẳng có chút nào thi vị cả !*
 * *Đừng đón hỏi, đừng đổ dành tôi nữa,*
 * *Đề cho tôi riêng sống đời riêng tôi.*
 * *Cuộc đời lang thang giản dị, nhưng mà vui,*
 * *Riêng cùng với Nàng-Thơ làm bầu bạn.*
 * *Cái sung sướng phồn hoa tôi đã chán !*
 Rồi bỏ quên bao nỗi giận, buồn qua,
 Anh ta 'buông bỏ' lốt chẳng nên thơ
 Và giữ lại chiếc mũ tàng, đôi giày trắng,
 Với chiếc áo đã lợt màu vì sương nắng,
 Anh ta đi, đi tìm chị Ly-Tao
 Mà ít lâu nay không biết trốn nơi nào !

*

Về đẹp thoáng qua

Hôm qua đi hái mấy vần thơ,
 Ở mãi vườn tiên gần Lạc-Hồ :
 Cảnh tĩnh trong hoa chim mách lẻo.
 — Gió đào mơn trớn liễu buông tơ.
 Nước mát hơi thu thấm sắc trời,
 Trời xanh, xanh ngắt đượm hồng phai.
 Ấi ăi, bờ cỏ ôm chân trúc,
 Sau trúc, ô kìa ! xiêm áo ai ?
 Rẽ lá, thi nhân bước lại bên
 Mấy vòng sóng gợn mặt hồ yên,
 Nhờn như vùng vẫy ba cô tắm
 Dưới khóm hoa quỳnh lá biếc xen.
 Hồ trong như ngọc tắm thân ngà,
 Lồ lồ da tiên thô sắc hoa,
 Mím miệng anh đào tan tác rụng,
 Tóc buông vờn mặt nước say sưa,

Say sưa, người khách lạ bỗng lại,
 Giận lũ chim kia khúc khích hoài.
 Van khê gió đừng vì vút nữa.
 — Nhưng mà chim, gió có nghe ai ?

Lời oanh trên liễu, yến bên hồng,
 Hạc ở trong không, phụng dưới tùng,
 Bỗng chốc cùng nhau cao tiếng họa,
 Đờn tiên rộn rã khắp tiên cung...

Hoa lá cùng bay bướm lướt qua,
 Người tiên biến mất, — Khách không ra :
 Mặt hồ nước phẳng nghiêm như giận.
 — Một áng hương tan, khói tỏa mờ.

*

Trả lời (1)

Không ! Thế-Lữ cũng chưa xa Hà-nội,
 Vẫn ngược xuôi trên các đường gió bụi
 Chốn phồn hoa náo nhiệt dưới ta đây,
 Nhưng bởi vì đâu trong ít lâu nay,
 Tôi thường thấy anh ta buồn chán lạ.
 Bao nhiêu vẻ tươi cười, hớn hờ
 Biến nơi nao, để hương khói ưu tư
 Vẫn vương hoài trên nét mặt người thơ
 Lang thang bước giữa những nơi đông đúc,
 Anh quên hẳn bên mình người chen chúc
 Đang vội vàng tranh kiếm kế sinh nhai.
 Mất thơ ơ trông phổ lại trông trời,
 Trông nhà cửa tối tăm hay căn hàng rục rở,
 Trong cảnh kiêu xa cũng như đời lam lũ

(1) Thay Tú-Mỡ trả lời một bạn đọc.

Anh dừng đứng nhường chẳng biết chi-chi
 Thấy lạ lòng tôi đã một đôi khi
 Tìm Thế-Lữ hết lời căn vặn hỏi.
 Anh chỉ thờ dài, mãi sau mới nói :
 * Tôi là một kẻ mơ màng,
 Yêu sống đời giản dị, bình thường,
 Cùng với Nàng Thơ thắm năm ca hát,
 Chúng tôi quen cảnh mịt mùng bát ngát
 Của non cao, rừng cả ; cảnh đìu hiu
 Chốn đồng xa sương trắng chập chờn gieo
 Hay cảnh rờ ràng, bướm tung bay, chim vui hót
 Tôi nâng đàn, nâng cao lời dịu ngọt,
 Trông nước non thanh khiết chốn sơn thôn
 Gửi tiếng tơ lòng và gửi cả tâm hồn,
 Cho hoa cỏ, cho gió mây, cho ánh sáng.

Kề vai nhau ở trong trường mộng tưởng,
 Cùng tạo nên riêng một cảnh thiên đường,
 Đầy hương hoa cùng tình ái du dương.
 — Bỗng một hôm, từ phương ngoài xa cách
 Cơn gió phồn hoa thổi qua đời tịch mịch
 Đem tới cho lòng ham muốn tung hoành
 Giữa vinh hoa lộng lẫy của văn minh.
 Tôi khuyên Thơ tìm đến nơi thành thị,
 Khuyên chung sống trong cuộc đời mới mẻ.
 Nàng ngại ngùng, nhưng bởi đã quen chiều
 Bạn tình thơ, nên nàng cũng ưng theo.

Rồi từ đó, trên các đường rộn rã
 Người ta thấy đôi thiếu niên bờ ngõ
 Dắt tay nhau len lỏi bước đua chen
 Và hiên cho đời đôi khúc đàn tiên
 Đã ghi chép nơi gió sương tươi sáng.

Nàng sung sướng vì thấy tôi sung sướng
 Buổi đầu tiên chào đón tiếng hoan hô
 Của khách giàu sang trong chốn kinh đô.

— Nhưng Nàng Thơ tôi là người cả thẹn,
 Không quen tiếng còi ô tô, chuông xe điện,
 Không quen màu xán lạn đất vui chơi
 Nên từng phen nàng thơ thần ngậm ngùi
 Thương tiếc cảnh êm đềm non nước cũ,
 Gương cười nói khi thấy tôi khuyên dỗ,
 Gương vắng theo khi tôi giục hồn thơ
 So đây đàn chung họa mấy lời ca
 Đem nhau bước vào trường hoạt động
 Tôi hằng hái muốn cùng ai vui sống
 Mà vẫn đồn thơ mơ tưởng — Nhưng than ôi !
 Chẳng bao lâu, người tiên tử bạn lòng tôi,
 Bỏ tôi lại với cảnh đầy gió bụi !
 Nàng xa tôi để lánh xa Hà-nội,
 Đề tránh nơi tôi mãi miết đua ganh.
 Tiếng ồn ào nhộn nhịp Hà-thành
 Đã che át tiếng du dương êm dịu
 Của khúc tiên ca xa xăm trong trời.
 Cho nên tôi chán nản bấy lâu nay
 Chiếc đờn lòng hồ hững bỏ trũng đây
 Và đề mặc tơ nhện sầu chăng phiếm.
 Tôi muốn tránh cảnh phồn hoa đã chiếm
 Mất lòng tôi, tìm cho thấy bạn Ly-Tao
 Nhưng non nước muôn trùng, em than khóc ở
 nơi nao ?
 Ta biết hỏi ai ! Hỡi tình nhân kiều diễm ?

Giục hồn thơ

Nàng Thơ ơi ! Nàng Thơ ! — Ta buồn lắm !
 Nắng gay gắt trên khóm sen không thắm ;
 Gió thờ ơ không động bóng tàn cây ;
 Dưới trời xanh, mây quá trắng không bay ;
 Hồ không sóng phời mặt gương quá sáng ;
 Thời gian đứng : sắc hình trời trên đất,
 Lòng ta không âu yếm, không vui tươi,
 Không nhớ thương, không sôi nổi. — Than ôi !
 Cũng không cả nỗi đắng cay tê tái :
 Nàng Thơ ơi, tâm hồn ta trống trải.
 Ta đứng đây, lơ lảo, hững hờ trông
 Cảnh vô duyên không gợn tiếng tơ lòng ;
 Ta đứng đây, thân thờ mờ bóng bạn,
 Trống giờ khắc lặng mang niềm ngao ngán,
 Ly-Tao ơi, nương tử của lòng ta !
 Nỡ lòng du, sợ lặn mũi tình thơ ?
 Tìm đâu thấy những phút giây êm ái.
 Những phút giây xán lạn ánh thiêng liêng
 Ta cùng ai đề tâm hồn mê mãi
 Tung ngọc châu gieo những khúc thần tiên ?
 Đâu những buổi non sông cùng lặng lẽ
 Dời tay ta dịu đất ngón tay ai.
 Tạo nên bức tranh tuyết trần hoàn mỹ
 Lên không gian, thâu góp muôn màu tươi ?
 Vì bạn ơi ! những khúc đồn rẻo ngọc
 Với bức tranh châu chuốt nét thanh cao
 Là những bài thơ, nỗi tình cảm xúc
 Của lòng ta và của bạn Ly-Tao.
 Nàng Thơ ơi ! Nàng Thơ ! — Ta buồn lắm !
 Dem lại đây ánh hương hoa say đắm,

Dem lại đây làn sương gió mơ màng,
 Dem lại đây, cùng với điệu du dương,
 Những tiếng khóc than hay lời cảm khái
 Đề lòng ta thôi đừng khô héo mãi !
 Đề cho ta khi ngẫm nằng, trông hoa.
 Khi đứng bên hồ đón gió đưa qua,
 Ta được thấy ánh lòng ta rung động.
 Ta được thấy hồn thơ ta gợn sóng,
 Thấy miệng cười bạn tiên tử yêu kiều
 Và cùng ai chung giấc mộng cao siêu.

*

Đêm mưa gió

Tặng Đỗ Đức Thu

Ta vừa đắm trong giấc mơ ghê tởm :
 Vừa buông tay ôm ấp gái giang hồ.
 Đầy xác thịt, đầy tâm hồn còn lợm
 Vội chán chường trần lẫn thú cạy chua.
 Mặc tấm thân lửa lỗ say mê ngủ,
 Ta ngồi, đắm nghe ngóng tiếng đêm sâu ;
 Trên mái ngói cả một trời mưa gió
 Vẩn sứt sùi dai dẳng suốt canh thâu.
 Suốt canh thâu, đồng hồ treo bức vách
 Thông thả đưa, thông thả đếm từng giây,
 Rành rọt diêm trong lòng ta tịch mịch
 — Trong lòng ta u tối gió mưa bay.
 Ta ngồi đó ; mắt van lơn tha thiết
 Thăm kêu xin Buồn Nản tránh xa đi ;
 Gọi khiêu khích, chúi vào trong mãi miết,
 Đề cho lòng tìm lại chút dề mê.

Nhưng đau đớn ! — Tâm hồn ngao ngán quá
 Thú vui tàn. — Mà giá ngắt như băng,
 Trái tim mới, không buồn sôi nổi nữa.
 — Ngoài đêm khuya mưa gió vẫn không ngừng...

*

Ma túy

Khói huyền lên, khói huyền lên...
 Mắt say đậu ở ngọn đèn dần lụi.
 Trường bầu mây gió hư vô,
 Trường vừng trăng lạnh mờ hồ dâu dàu.
 Ở đâu ta ở chốn này
 Nằm trong Hờ-hững gối tay Vô-tình.
 Nhỏ to bạn hữu quanh mình
 Trông ra vẫn có mà hình như không.
 Ưu tư rồi bỏ cõi lòng
 Hình hài thoát chốc bình hồng phiêu dao
 Dật dờ trí thấp hồn cao
 Thoáng qua ngàn cánh áo đào thiên tiên.
 Khói, huyền lên... khói huyền lên...
 Mộng pha hơi tía hơi huyền trong mây
 Bầu trời nồng ngát hương ngây
 Kia trông trong đắm trong say muôn hình.
 Lung linh vàng dọi cung Quỳnh
 Nhịp nhàng biến hiện những hình Tiên-nga
 Chập chờn gần tường như xa
 Ngọc reo muôn khúc đàn ca muôn lim.
 Hàng châu lặng lẽ rơi chìm
 Dưới hồ trong vắt. Bên thềm đắm đắm

Hai cô là lướt nghiêng nằm
 Hai cô đứng thấp hương trầm hai bên.

*

Khói huyền lên... khói huyền lên
 Thuyền trôi lững thững : Đào-nguyên đâu rồi ?

*

Trưa

Đường nắng. Trong đầu tiếng nói cười.
 Bay ra, rộn rã gheo bên tai
 Ngừng chân, rẽ lá tìm. Im phắc :
 Vàng rọi lưa thưa, chẳng thấy người.

Thế-Lữ

